ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANI YEKTA GÜNGÖR ÖZDEN'İN TÖRENİ AÇIŞ KONUŞMASI

İnsan haklarına dayanan demokratik, lâik ve sosyal hukuk devletinin çağdaş tüm nitelikleriyle gerçekleşmesi için özenle, özveriyle ve ödünsüz sürdürdüğü anayasa yargısı çalışmalarıyla hukuk devletinin güvencesi ve simgesi sayılan; bağımsız yapısı, yansız tutumuyla onurlu varlığını, özgün değerini kanıtlayan Mahkememizin 33. kuruluş yıldönümünü birlikte kutlamak büyük bir mutluluk nedenidir. Katılarak bize güç veren, duygularımızı paylaşan seçkin konuklarımıza içten teşekkürlerimi sunuyorum. İlgi ve yakınlıklarıyla dostluğumuzu pekiştiren Arnavutluk, Macaristan, Hırvatistan, Mısır, Romanya, Rusya Anayasa Mahkemeleri seçkin temsilcilerini aramızda görmek ayrıca sevindiricidir. Görevsel özürleriyle buna bağlı üzüntülerini, gelecek toplantılarda buluşma umutlarını ve hukuk bağlamındaki işbirliğinin önemini açıklayarak sizlere iyi düşünce ve dileklerini iletmemi isteyen Fransa Anayasa Konseyi, İsviçre Federal Mahkemesi ve Federal Almanya, İspanya Anayasa Mahkemesi'yle KKTC. Yüksek Mahkemesi yetkilileriyle birlikte herkesi iyi duygularla selamlıyorum. Dostlarımızla ortak bilimsel etkinlikler düzenleyerek işbirliğini güçlendireceğiz.

Bu törenden sonra, 11 yıldır düzenli biçimde gerçekleştirdiğimiz ve tümünü kitapta topladığımız "Anayasa Yargısı" konulu bilimsel toplantının 12. sini hafta sonunda İzmir'de yapacağız.

Anayasal demokrasi çağında anayasa yargısına yeni boyutlar kazandırma çabamızı sürdüreceğiz.

DOSTLUK İLİŞKİLERİ

Dostluğa çok önem vermekteyiz. "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesinin sahibi bir ülke olarak her ulusun bağımsız, özgür, barış içinde ve mutlu yaşamasını, kendi dirlik ve düzenimizin de koşulu saymaktayız. Silahlanmanın yerini açlıkla, hastalıklarla, çevre kirliliğiyle uğraş almalı, kimsenin içişlerine karışmadan, toprak bütünlüğüne saygı anlayışıyla ilişkilerimizi geliştirmeliyiz. Uygarlık, insanlığın ortamıdır. Paylaştığımız değerlerle birbirimize güç vererek dünyayı aydınlatacağız. Bunun en gerçekçi ve en sağlıklı aracı da hukuktur.

Uluslararası ilişkilerde başlıca güç olan hukuku katı olmaktan çıkarıp barışçı ilkeler durumuna getirmeliyiz. Karşılıklı anlayış ve saygı, güvenin temelidir, bu da bölge ve dünya barışının en elverişli iklimidir.

Dost kuruluşlarla gelişen ilişkilerimiz uluslarımızın mutluluk ve erincini artıracaktır. Hukuk, barışın güvencesi olacaktır. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı'nın üyeleri, sorumluluk bilinci örnek hukukçular olarak çok yönlü ve ikili ilişkilerdeki yapıcı tutumumuzla insanlığa yardımcı olacağız. Bizden sonrakilere borçlu olduğumuz Dünyayı demokrasi bahçesine çevirmek için hepimize büyük görevler düşmektedir.

Hiçbir haklı nedene dayanmayan, salt ayrı bir devlet kurmayı amaçlayan, tüm ulusal ve uluslararası hukuk kuralları yönünden hiçbir geçerliği ve dayanağı bulunmayan yurtdışında parlamento ve hükümet sakıncalıdır ve terörün tanınması sayılır.

SORUNLAR

Devletin dokusunu hukukla yuğurarak ulusal aydınlığı kapsamlı ve sonsuz kılmak çabasından asla ayrılmayan Mahkememizin daha başarılı ve güçlü olmasına yönelik kurumsal istek ve önerileri, lâyık olduğumuzu sandığım ilginin gösterileceğini umarak, yinelemeyeceğimi geçen yılki konuşmamda vurgulamıştım. Bağımsız yargı, devletin bağımsızlığının en gerçek kanıtı olduğundan bu olguyu benimseyenleri yüceltecek oluşumları beklemek hakkımızdır. Yazışmalara yanıt verilmeyen, çalışmaları etkileyen olumsuzlukları giderme belirtilerine rastlanmayan,tersine siyasal yararların ölçü alındığı, siyasal eleştirilerle kararların sonuçsuz bırakılmak istendiği bir ortamın kimseye yararı yoktur. Kurumsal ve ilkesel sorunları kişisel sorunlarla karşılıştarmak, çözümleri karmaşık duruma getirir. Yargıya uygar yaklaşım ulusal yükümlülüktür. Yargı devletin onurudur. Yargıya düşecek gölge herşeyi ve herkesi karartır. Adalete saygı, hukuka bağlılık ve içtenlikli ilgi ise herkesi güçlendirir. Türk yargısı, yurt düzeyinde özveriyle çalışan tüm görevlileriyle sorumluluğunun bilincindedir. Kimi aykırılık ve çelişkiler de yöntemince giderilecektir.

ADALET, BAĞIMSIZ YARGI VE ANAYASA YARGISI

İnsanlığın ortak ülküsü adaletin, adaletten başka ülküsü olmayacağı gibi hukukun başlıca amacı da adalettir. Anayasa yargısı da, hukuku siyasallaştırma girişimlerine karşın siyaseti hukuksallaştırarak iktidarları anayasa çerçevesinde tutar. Anayasa Mahkemeleri, günümüzün parlamenter demokrasilerinde insan haklarının hukuk yoluyla korunabilmesinin güvencesidir. Evrensel, üstün hukuk kurallarının kimi yasalara yansımadığı, bu yasaların oluşturulmasında yerel-kültürel anlayışların ya da siyasal çıkarların öncelik taşıyıp ağır bastığı olabilmektedir. Adaleti zedeleyen, yurttaşların hak ve özgürlüklerinin çiğnenmesine yolaçan ya da yaşanmasını dolaylı biçimde engelleyen bu tür yasaların kaldırılmasının yeniden çıkarılmamasının güvencesi, Anayasa Mahkemesi'dir. Siyasal kimlikli, yasakoyucuyu insan haklarının ve adaletin gerekleriyle sınırlayıp bu konudaki denetlemeleriyle onu işlevinde hukukla bağlayarak egemenliğin siyasal iktidarın değil, gerçekten ulusun olmasını sağlamaktadır. Çalışmaları, yargılaması sırasında getirdiği ölçülerle hukukun varlık nedenine, insan haklarına ve adalete uygun oluşturulmasına katkıda bulunmakla kalmıyor, kararlarıyla bir yandan hukuku geliştiriyor, öbür yandan hukukçuların ve hukuku sorun edinen herkesin ahlâksal ve hukuksal eğitimini destekliyor. İnsan onurunu hukukla korumanın organı, insan haklarını içtenlikli ve gerçek savunucusu Anayasa Mahkemesi'nden, açık kurallara karşın siyasal nitelikli kararlar beklenemez. Böyle olursa Anayasa Mahkemesi, Anayasa yapmış olur. Oysa kararları doğal olarak yeni bir düzenlemeyi, yeni bir uygulamayı gerektirse de yasakoyucu yerine geçmekten, kural koyar tutuma girmekten kaçınmaktadır. Kapalı kuralları yorumla açıp güncelleştirerek o bağlamda Anayasa'yı bir tür yeniden yazar. Anayasa kuralları, gerçekte Anayasa Mahkemesi kararlarının yansıttığı yargıdır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi'nin kararları da dayandığı Anayasa kuralı düzeyinde ve değerindedir. Yine bu nedenle yargısı kesin ve bağlayıcıdır. 153. madde bu kanıyı doğrulamaktadır. Bu özelliklerin gözardı edilmesinin sakıncası ve üzüntüsünün ağırlığı anayasal gereklerin sonucudur. Anayasa'dan kaynaklanan kimi sorunları Anayasa Mahkemesi'ne bağlamak yanlıştır. Değişinceye değin uyulması zorunlu kuralların çiğnenmesi hukuk saygısıyla bağdaşmaz. Yargı organının, hukuku, Anayasa'yı tanımadığı yerde hiç

kimse, hiçbir şeyi tanımaz. Toplumsal barışı sağlamak, bu yolla ulusal dayanışmayı güçlendirmekle yükümlü kuruluşların kargaşaya neden olması düşünülemez. Mahkememiz insan hakları, hukuk devleti, demokrasi konularıyla ilkeler bağlamında övülen, örnek kararlar almıştır.

Kimi bilgi yetersizliği, kimi siyasal ya da özel amaçlarla yapılan eleştirilerde Anayasa dışına çıkmamız, uluslararası kurallara göre denetim yapmamız istenmektedir. Yöntemince yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmalar yasa düzeyindedir. Anayasa Mahkemesi, bir yasanın biçim ve öz yönünden uygunluğunu başka bir yasaya göre değil, Anayasa'ya göre incelemektedir. Uluslararası kurallara göre inceleyebilmek için Anayasa'da değişiklik yapılması gereğinden çok kez söz ettik. Bu olgu sağlanmalıdır. Şimdiki durumda bile uluslararası kurallara yollama yapılmaktadır. Anayasa yargısının yöntem ve ölçütü ayrıdır. Değişiklik, Avrupa Birliği üyeliği ve gerçek bir hukuk devleti olmak için de zorunludur. Yetersiz de olsa demokratikleşme girişimleri olumlu karşılanmaktadır. Bu arada kimi siyasal amaçlı, yararsız, hukuka karşı Anayasa değişikliklerine öncelik verip yargı bağımsızlığını sağlayacak olanların sonraya bırakılması düşündürücüdür. Genel yargıda ve yönetim yargısında bağımsızlığı gölgeleyen söylenti ve yakınmalarla, bunlara bağlı biçimde yüksek yargıyı etkileyen olumsuzlukları giderecek, hak arama özgürlüğünün kutsallığını doğrulayacak, Baroları da ağır vesayetten kurtaracak düzenlemelere ivedilik verilmesi yeğlenmezse kurumlar yara alacak, devletin güvenirliği sarsılacaktır. Buna kimsenin hakkı yoktur. Kararlarıyla özel hukuktaki iyileştirme ve yenileme atılımlarına da katkıda bulunan Anayasa Mahkemesi'nin niteliklerini tanımladığı, evrenselüstün hukuk ilkelerine bağlı, her işlem ve eylemi bağımsız yargının denetimine açık gerçek hukuk devleti, böyle gerçekleşir ve kıvancı herkesi gönendirir.

Yetkililerin tören konuşmalarında hukukun üstünlüğü ve lâiklik ilkesine bağlılık, hukuka saygı sözleri, davranışlarında bu konularda daha çok özen beklenmektedir. Hukuk kuruluşlarının görüşlerine daha fazla önem verilmelidir. Yabancı dostlarımızın yararlanmak istediği deneyimimiz Anayasa Değişikliklerinde ülkemiz için herhalde daha yararlı olacaktır.

Hukukçuların, yargının ve anayasa yargısının değerinin yeterince bilindiği kanısında değilim. Anayasa Mahkemesi'nin özgün işlevine bağlı hukuksal konumunu, bunun gereklerini kavrayamayan hukukçulara ve yöneticilere rastlanmaktadır. Nice konularda tutumluluk gözardı edilerek gereksiz giderler yapılırken yargının kimi yoksunluklarla başbaşa bırakılması, aylık belirlemelerindeki yanlışlık ve aykırılıklar, gerekli yasal düzenlemelerin savsaklanıp geciktirilmesi ne ölçüde üzücü ise yargı ve ilgili kuruluşların dayanışmadan uzak, gizli karşıtlık ya da çekemezlik görünümündeki durum ve tutumları hukukumuz yönünden o ölçüde acıdır. Eğitim, sağlık, savunma ve adelet hizmetlerinin özelliğine uygun ilgi, katkı ve yaklaşım, devletin devlet olma göstergesidir. İnsanî boyut her düzenlemenin geçerlik koşulu ve başlıca ölçütü olmalıdır.

İnsan hakları adaletin, adalet de devletin temelidir.

Anayasa'ya uygun yasa çıkarılmaya gerçekten özen gösterilmelidir. Anayasa'ya aykırı yasaların yargı denetimine getirilmesi değil, bu tür yasaların çıkarılması kınanmalıdır. Anayasa'ya aykırı yasa çıkarmak gibi, aykırılığı bilinen yasayı yargı denetimine götürmemek, bu görevden kaçınmak da Anayasa'ya saygıyla bağdaşmaz. Anayasa'ya aykırılığı bile bile gidermemek, aykırılığı bile bile uygulamakla birdir. Başvurmayı "Tehdit darbe, engelleme" görmek, Anayasa Mahkemesi'ni "Sorumlu" göstermek yanlıştır. Hak arama özgürlüğüne saygı, insan varlığına ve değerine saygının, hukuka bağlılığın kanıtıdır. Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı direnme niteliğindeki düzenlemeler ve işlemler, Anayasa Mahkemesi'ne gözdağı vermek biçimindeki tutum ve demeçlerle, kararları etkisiz ve geçersiz kılma çabalarının sonra duyuracağı pişmanlığı hiçbir şey gideremez. Hukuk yaratan-üreten organlar da hukuka herkesten çok saygılı olma özenini örnek davranışlarla sürdürmeli, hukuku ekonomiye ve siyasete araç kılmaktan sürekli kaçınmalıdırlar.

Hukuksal istemleri ancak bağımsız bir yargı organı sonuçlandırır. Yetkisiz kimselerin suçlayıp ceza vermeleri sözkonusu olamaz. Toplumsal bilinçte yer eden soylu düşüncelerin önde geleni, yargı organının kişisel eğilimlerle duygusallıkla değil, hukuka uygun yasalara göre karar vermesidir. Yargı, hiçbir şeyin etkisinde değil, hukukun üstün kurallarının ve Anayasa'nın eğemenliğindedir. Mahkemelerin yansızlığı kavramı birçok öğeyi kapsar. Birinin savsaklanıp çiğnenmesi vicdanları yakar.

Uygar yaşantının en büyük aşaması, ileri düşüncenin en değerli sonucu "bağımsız yargı organı"dır. Adalet felsefesine aykırı yargı işlemleri kimseyi doyurmayacağından Anayasa'nın 159. maddesi gerçek bağımsızlığı sağlayacak biçimde değiştirilmelidir. Adalet kolluğu oluşturulmalıdır.

Ne devlet bireyi ezebilir ne de birey devleti kullanabilir. Bireyciliğin bilimsel gerekleri, katılımcı demakrosi anlayışıyla işlerlik kazanır.

Ayıplı demokrasi olmaz. Gerçek hukuk devletinde gerçek üniversite özerk, barolar da bağımsız olur.

Yargıyı oluşturan sav-savunma-karar üçlüsünün örnek dayanışma içinde olmasına ve üniversiteyle işbirliğine büyük önem veriyoruz.

Anlayıştan kurallara ve kurumlara değin yenilenme sürekliliği, Atatürk'ün başladığı hukuk devriminin özgün niteliğidir.

Hukuk fakültelerinin siyasal okşama amacıyla açılması doğru değildir. Devlet okullarındaki eğitimin düzeyi ve amacı geleceğimiz için en önemli sorunlardan biridir.

Yargıçlar Hükümetin değil, devletin görevlisidir. Konumlarının özelliği, görevlerinin özelliğine bağlıdır. Hukuk, günlük yaşamı, yasal ve özel ilişkileri tüm işlem ve uygulamaların biçim ve yöntemleriyle kapsayan bir kurum olduğundan hukukçulara büyük sorumluluk düşmektedir. Devlet, savsaklanıp çiğnenecek bir yasa çıkarmamalı, hukukçular da hukuka uygun çalışmanın en yasal ve özlenen tutum olduğunu unutmamalıdır. Cumhuriyet Savcıları, Türk Devrimi'ni ilgilendiren olayları da duraksamadan izlemeli, yargımız hızlı, doyurucu çalışmalarıyla adalet özlemini karşılamalı, hukukdışı yolların, kaba gücün sorumlusu durumuna düşmemelidir. "Yargı dışı yargılama" sayılacak olumsuzluklar son bulmadıkça ilgililer suçlanmaktan kurtulamaz. Gerekli önlemler hızla alınmalı, değişiklikler gerçekleştirilmeli, gereksinim-ler karşılanmalıdır. Bunların hiçbirisi güç değildir.

HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Anayasa Mahkemesi düşünce özgürlüğünden ve bu kavramın olabildiğince yaşama geçip korunmasından yanadır. Özgürlüğü, düşünceyi ve inancı da kapsayan bir insanlık koşulu, onur ve erdem saymaktadır.

Gelişigüzel nedenlerle sınırlanmasına karşıdır. Ödünsüz korunması gereken devletin tek'liği, ülkenin tüm'lüğü, ulusun bir'liğine, kişi onuru, hak ve özgürlüklerine karşı eyleme dönüşen düşünceyi uygun karşılamak güçtür. İnsan Haklarını yanlış algılayıp başkalarının hak ve özgürlüğüne saldırmayı, demokrasiyi kuralsızlık sayıp istediği her şeyi yapmayı olağan sayan anlayışa katılmak olanaksızdır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde de böyle başıboşluk ve başına buyrukluk yoktur. Özgürlüklerin sınırsızlığı, başkalarının özgürlüğüne karşı olmadıkça geçerlidir. İnsan hakları çağında özgürlükler de başkalarının özgürlüğüyle sınırlıdır. Uygarlığın gereği budur. Başkalarının hak ve özgürlüğüne zarar veren eylemlerin sahibini sorumlu kılacağı açıktır. Kimse bir kurala uygun düşünmek zorunda olmasa da, yürürlükte ise uygun davranmak zorundadır. Kışkırtıp özendirerek bir eyleme yönelten, bu tür kalkışmalara çağıran ve araç olan düşünce, eyleme dönüşmüş olur. Düşünce çizgisi, eylem dayanağı ve aracı olarak kullanmayla aşılırsa, düşünce sahibinin yararıyla genel-kamusal yarardan önemli olanı seçilir. Siyasal eylemlerin nedeni ve aracı durumuna gelen düşünce siyasal propaganda niteliğini alarak bilim ve düşünce özgürlüğü sınırı dışına çıkar. Bu oluşuma olur verilmeyebilir. Anayasa'ya aykırı eylem çağrısı ve davranış, korunması gereken haklar kapsamına alınamaz. Devlete karşı da korunan hakların en önde geleni ve bir bütün olan düşünce özgürlüğüne Anayasa dışı sınırlama getirilemez. Demokrasilerde kimseye ayrıcalık tanınamaz. Yasama, yürütme ve yargı organlarını aynı anlayışta birleştiren, bir üst değerler dizini olan Anayasa kuralları, düşünce özgürlüğü adına kötüye kullanımlarla bozulamaz. Düşünce ile davranış (eylem) sınırının aşıldığına ilişkin kötü örnekler, medyanın bir kesiminde zaman zaman izlenmektedir. Siyasal ödünlerle ve demokratik hoşgörüyle sergilenen aykırılıklar ulusal birliğe zarar verici nitelikte sürmektedir. Özellikle etnik ve dinsel bağlamda giderek genişleyen ve artan söylemlerle eylemler herkesi düşündürmelidir. Acısı yürek yakan olayları unutmak güçtür. Başta din ve vicdan özgürlüğü olmak üzere tüm hak ve özgürlüklerin güvencesi; demokrasinin ve ulusal egemenliğin kaynağı; siyasal, hukuksal ve ulusal birliğin dayanağı lâikliğe bağlı kalma andı içen kimilerinin, cumhuriyetin bu niteliğini Anayasa'dan çıkarma, hiç değilse kâğıt üzerinde bırakma çabaları geçiştirilemez. Düşünceyi, hak ve özgürlükleri yozlaştırıp zarara uğ-

ratacak davranışlara dönüştürme biçimleri, bu duruma getirme çağrı ve çabaları düşünce özgürlüğü ve dokunulmaz sayılır, uygun yaptırımlara bağlanmazsa boşlukta kalan, zarar gören, kötüye kullanılan "düşünce" olur. Asıl özgürlükçülük, özgürlüklerin kötüye kullanılmasına karşı çıkmak, onları korumaktır. Savunmadığımız değerlere lâyık olamayız. Hak ve özgürlükleri kötüye kullananların onları savuma çağrısı kimseyi inandıramaz.

Anayasa Mahkemesi'nin demokratik yaşamın vazgeçilmez öğesi olan siyasal partilerden kimini kapatmak zorunda kalması Anayasa'ya ve Siyasi Partiler Yasası'na aykırı durumlarla kanıtlanan sakıncalı eylemler nedeniyledir. Demokrasi partiler için, partiler de demokrasi için vardır. Kapatmanın, akçalı işlemlerle anayasal gerekler dışındakileri kaldırılabilir. Siyasal partilerin akçalı denetimleri Mahkememizin önerileri de gözetilerek gereksiz ayrıntılardan arındırılarak daha etkin ve yararlı biçime sokulmalıdır.

Bu arada "yasama dokunulmazlığı" kurumu yeniden ele alınmalı, Meclis içi ve dışı durumlarla, yineleme durumuna açıklık getirilip sınırlarının genişletilmesi ve kötüye kullanılması önlenmelidir. Yasama görevi dışındaki durumlar için kaldırılması yanında yargı yolunu tüm görevliler için engelleyen öbür yasa kuralları da ele alınmalıdır. Örneğin Anayasa Mahkemesi Kararı'na karşın uygulama sürdüren kimi yüksek öğretim yetkilileri ve kuruluşlarının denetimsiz kalabilmesi düşünülmemelidir.

Hukuk dışı uygulama, işlem ve tutum türündeki yakınma nedenleri üzerinde önemle durulmalıdır. Haksızlık, yolsuzluk, kötü davranış ve işkence gibi aykırılıkların duyarlıkla izlenmesi, kovuşturulup soruşturulması devleti eleştiriden, toplumu endişeden kurtaracaktır. İnsanlıkla bağdaşmayan durumların sorumluları saptanıp gereken cezaya çarptırılmadıkça yetkililer yeni olayların da sorumlusu durumuna düşerler. Devlet adına davranan herkesin devlete mâledilecek sakıncalardan kaçınması öncelikli ödevidir. Kurumsal-örgütsel, ilkesel ve yaygın olmayan, kişisel kimi sakıncalı olay ve eylemleri yaygın gösterip devlete bağlamak da doğru değildir. Ulusu ve ülkeyi kapsayan bir insanlık ve hukuk kurumu olarak devleti güçlü kılmak her yurttaşın temel görevidir. Kimse devleti, devlet de kendini küçük düşüremez. Hukuksuz devlet, dev-

letsiz hukuk olmayacağı kuşkusuzdur. Devlet güçleri yıpratılmak amacıyla eleştirilemez.

TERÖR

Bu bağlamda, her yıl ve olayda olduğu gibi, nedeni ne olursa olsun her tür terörü kınadığımızı bir kez daha yineliyorum. Uyuşturucudan öldürmeye, her kötülüğe başvuran terörün en ağır insanlık suçu olduğu benimsenmezse bugün destek verenler de yarın onun kıyımına uğrarlar. Mahkememiz bu konuda gereken duyarlığı göstermiş. Kurul'umuzun açıklamaları beğeniyle karşılanmıştır.

Ülkemizde Lozan Barış Andlaşması'yla Bulgaristan'la imzalanan Anlaşma'da sayılanlar dışında azınlık yokken, Helsinki Belgesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Sözleşmesi, Paris Şartı, Viyana toplantıları da tersine bir anlayış ve uygulamaya olanak tanımazken, yurttaşlar arasında etnik, dinsel, dilsel, ekonomik, siyasal hiçbir yönden, hiçbir nedenle hiçbir ayrım yapılmazken, herkes her kişisel özelliğini açıklamakta özgürken yapay sorunlarla ayrımlar yaratıp çoğunluktakileri azanlığa geçirmek ayrı devlet kurma oyunlarının sakıncalı adımlarıdır. Cumhuriyeti kuran halk, Türk Ulusu'dur. Vatandaşlık bağını yanlış değerlendirerek yeni tanımlar ve yeni kavramlarla kargaşa yaratmak da anlamsızdır. Demokratik istemlerin yöntemi demokratik yollardır. Demokratik tepkiler de hukuksal yöntemlerle açıklanır.

Her tür olanaktan yararlanmalarına karşın yıllardır kandırdığı insanları kaçırarak siyasal oyunlarını gerçekleştirmek için yığınak yapan, her yolu deneyip her aracı kullanarak edindiği akçalı güçle silâh sağlayıp yalan dolu propagandayı artıran terör örgütünü kınamak yerine yurttaşlarını koruyan, bunun için önlemler alan devleti suçlamak, teröre boyun eğmektir. Teröre ödün verilemez, terör örgütüyle pazarlık yapılamaz. Ortam, koşullar ve nedenler yönünden hiçbir aykırı yanı olmayan sınır ötesi izleme, önleme ve giderme harekâtı barışçı ve insancıldır. Bu zorunlu ve geçici durumu komşu ülkenin "toprak bütünlüğüne saldırı, işgal ve savaş" diye nitelemek çok yanlıştır. Kıbrıs'ta soykırımı önleyen, Yunanistan'a demokrasiyi yeniden getiren Kıbrıs Barış Harekâtı'nı da "işgal" sayan aymazlar ve sapkınlar, insanlık suçları karşısında susmakla ne olduklarını göstermektedirler. İnsan haklarından

çok terör örgütünü savunanları tarih suçlayacaktır. Hiçbir terör hoşgörülemez ve asla savunulamaz.

Her katta ve düzeyde sivil-asker görevlilere, yurttaşlara saldıran terör örgütünün Kızılay görevlilerini öldürmesi açık-kapalı destek veren her kişi ve kurumu uyarmalıdır. Oklahama'daki terörü de kınıyoruz.

HAKSIZ SUÇLAMA VE SALDIRILAR

Yıl içinde yargıya yönelik suçlama ve saldırılar üzücü boyutlara varmıştır. Medyanın siyasete ayarlı bir kesiminin savcı, yargıç yerine geçerek kesin yargı açıklar gibi yayın yapması, hukuk devleti yönünden düşündürücüdür. Görüşme ve bilgi verme istekleri kabul edilmeyince karalamaya başlayanlar, korumaya çalıştığımız basın özgürlüğüne zarar vermektedirler. Kurgu, dedikodu, tersine çevirip yansıtma, yakıştırma, gerçek dışı anlatım, varsayım ve amaçlı yorumlara eklenen düzeltmeleri yayımlamama alışkanlığı, ilgililerin meslek ahlâkının düzeyini açıklamaktadır. Gerçek gazetecileri üzen bu durumun sürmesi, disiplinin hukuksal yaptırımlarla sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Düzeltmeyi yayımlamayıp mektupla özür dilemek, kusuru ağırlaştıran ilginç bir yöntemdir.

Yargıya saygı, ulusa ve kendine saygıdır. Yargıya saygıyla bağdaşmayan, olası olumlu ya da olumsuz oyları etkilemeye çalışan yayınlar üzüntüyle karşılanmaktadır. Demokrasinin kuralsızlık ve sorumsuzluk olmadığını anlamayanlara tepkisiz kalınamaz. Kendi amaç ve ilişkilerine, eğilim ve bağlantılarına göre yayım yapanların yaratacağı güvensizlik üzerinde önemle durulmalıdır. Araştırıp incelemeden, konuyu kavramadan sözde eleştiri adıyla yöneltilen saldırı, yazılı ve sözlü terördür. Bilgilendirip kamuoyu oluşturmak yerine dinsel ve etnik teröre özendirici, kışkırtıcı programlar, bölücülüğe, ayrımcılığa ve yıkıcılığa çağrılar uygun görülemez. Yansız kuruluşları kendi yandaşlıklarına göre yıpratanlar bağışlanamaz. Devlete saldırıyı mârifet, devleti savunmayı zâfiyet sayan, her tür aykırılık, sakınca ve terörü, düşünce özgürlüğü gösterip hukuk içinde uygar yaşamı zulüm ve zillet olarak niteleyen anlayışın çarpıklığı ve sakatlığı açıktır. İlericilik, demokratlık, modernlik savıyla birbirini izleyen saldırılar, kimi gün "Resmî tarih, resmî ideoloji, ordunun darbe ideolojisi, diktatörlük, katillik, hırsızlık, dinsizlik, ahlâksızlık, hukukdışılık, demokrasi düşmanlığı" suçlamalarıyla süslenmektedir. Devleti ve yö-

neticileri de ağır biçimde suçlayan bu saldırganların kimilerinin devlette görevli olması, devlet olanaklarından yararlanması ve devlet organlarına etkili olması bir yana, izlenip işleme bağlı tutulmamaları zararı artırmaktadır ve kuşkular yaratmaktadır. Hiç kimse hukukun üstünde ve dışında değildir ve ulusal çıkarı dışlayan anlayışa katılmak olanağı yoktur. Devleti savunmak, devletçiliği ve yanlış uygulamaları savunmak değildir. Devleti savunmak ve yanlışlıklarına da yöntemince karşı çıkmak doğal görev ve katkıdır. Devlet iletişim araçlarına büyük sorumluluk düşmektedir.

Türkiye'de yaşayıp Türkiye'yi savunmayı onur saymayan ve kötüleyenlere ne dense boştur. Anayasa'yı uygulamanın ve savunmanın ayırdında olmayanların eleştirilerine değinmeye ise hiç gerek yoktur. Olumlu ve olumsuz kışkırtma, eleştiri ve söylentilerden asla etkilenmeden çalışmalarımızı ve yaşamımızı sürdürüyoruz. İnanıyoruz ki Ulusumuz, sağduyuyla herşeyin en uygun takdirini yapacaktır.

ÇOK ÖNEMLİ KİMİ KONULAR

Ulusal kimliği "alt-üst" ayrımıyla değiştirip bozmak isteyenler, lâikliğin ne olduğunu kavrayamadıkları ya da işlerine gelmediği için biriki ayrık duruma ve örneğe bakarak, "Lâikçi, lâikperest, devlet lâikçiliği" gibi nitelemelerle, dindar değil, dini sömürenlerin yaptıkları "lâik-antilâik, inanan-inanmayan, lâik-müslüman, Atatürkçü-müslüman" ayrımını körükleyenler toplumsal barışın düşmanlarıdır. Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığını demokratlık ve bilimsellik gösterileriyle gerçekdışı ve usdışı savlarla sürdürenler, değişik kültürleri çoğulcu bütünlük içinde birleştirip kaynaştıran ulus-devlet yapısına, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına da karşıdırlar. Milliyetçiliğin ırkçılığa, dindarlığın katı dinciliğe dönüşmesi tehlikelerine karşı demokrasiyi yetersiz ve çözümsüz görenler, etkin ideoloji ya da güçlü yapı bulunmadığı savıyla insan haklarını, evrensel değerleri ve demokratik kurumları hiçe sayan sözde bilimciler de folklorik ayrışım ya da renkliliği kültürel kimlik saymak yanılgısındadırlar. Ulus bağı yerine din bağı geçirilmek istenmektedir. Dinsel ve etnik ayrımcıların yurt içinde ve dışındaki ilginç birliktelikleri iş işten geçmeden değerlendirilmelidir. Lâik devletin kimi kuruluşlarındaki ırkçı ve dinci kadrolaşma söylentileri araştırmalıdır. Özellikle eğitim, sağlık ve güvenlik alanındaki durumlarla ilgilenilmelidir. Birbirine karşıt olması düşünülmeyen

inançlarının gereklerini yerine getirenler ve lâikliği benimseyenler suçlanmamalıdır. Lâiklikle dinsel inanç birbirine engel değildir. Lâikliği benimseyenin dinsel inancı olabilir,dinsel inancı olan da lâikliği benimseyebilir. Ulusumuzu bölmek için gündeme getirilen lâik-lâik olmayan, alevi-sünni, Türk-Kürt, bizden-sizden ayrımları Türkiye düşmanlarının oyunlarıdır. Hiçbir ayrıma ve ayrımcılığa hoşgörüyle bakılamaz. Yurttaşlar arasında tam eşitliği öngören lâiklik, düşünce ve inanç özgürlüklerinin en çağdaş, en sağlıklı güvencesidir. Yurttaşları inançları nedeniyle ayırmak en büyük kötülüklerdendir. Herkes inanca saygılıdır. Milliyetçilik tutuculuk, tutuculuk milliyetçilik değildir. Ulusallığa, ulusal değerlere karşı milliyetçilik olmaz. Her yurttaşı tam eşitlikle kucaklayan Atatürk milliyetçiliği, çağdaş milliyetçiliktir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Türkiye Cumhuriyeti'ne ad koyan Atatürk; en büyük Türk milliyetçisidir. Soykırım niteliğindeki etnik ve dinsel arındırmaya, öldürmeye varan hoşgörüsüzlüğe, ırkçılığa ve tutuculuğa kayan katı milliyetçilikle bu konulardaki işlemlere, çabalara ve tehlikeli ödünlere örnekleriyle yıllardır değinilmesi boşuna değildir. Lâikliğe karşı örgütlü hareketler hukuk devletini benimseyenleri uyarmalıdır. Bu konuda uğraş, siyaset yapmak değil, ulusal görevdir. Din devleti isteyenlerin, hukuk devletini savunanlara yaklaşacaklarını umarak ödün vermek düştür. Devletin niteliğini bozup değiştirecek hiçbir girişime gülücük dağıtılamaz, olur verilemez. Hukuk devleti ancak hukukla yönetilip yönlendirilir. İnancın kutsal yeri ayrıdır.

Demokrasiden yararlanarak demokrasiyi yıkmaya seyirci kalınmamalıdır.

Sömürgeciliğe ve yayılmacılığa karşı kazandığı ilk Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla mazlûm uluslara örnek olmuş, güç vermiş Türk Ulusu'nun üstün niteliklerine herkes güvenmelidir. Hiç kimseden esirgenen bir hak yoktur.

Kültürel ve yerel özellikleri siyasallaştırıp mezhep kurumu kılmak da sakıncalıdır. Mezhepçilik yapılarak, tarikatlara geçerlik tanınarak, ılımlı islâm-cılık adıyla din devletine dayanak oluşturulmasına dikkat edilmelidir. Müslümanlığı dünyada en iyi yaşayan ülkemizde 1800'lerden beri teokratik devlet düzeni özlemiyle yankılanan "şeriat isterük" sözleri, aydınları uyanık tutmalıdır. En büyük Türk Devrimi Cumhuriyet, de-

mokrasinin beşiğiyse, en önemli Atatürk ilkesi lâiklik de bizi karanlıktan ve bataklıktan çıkarmış, devletin kulu olmaktan kurtarıp kişilikli kıldığı bireylerle ümmetten ulusu oluşturmuştur. Lâikliği benimsemiş aynı din ve mezhepteki yurttaşları dinsizlikle suçlayıp, değişik mezheptekileri aşağılayıp hedef gösterenler uyarılmalıdır. Yıllardır değinilen dinsel ağırlıklı kadrolaşma söylentilerine duyarsız kalınmasının sakıncaları belirtileri izlenirken, yargıya gösterilmeyen ilginin tarikat liderlerine gösterilerek onlara kimi değişik kapıların açılması düşündürücüdür. Lâiklik yalnız utandırıcı, yürek yakıcı ya da tehlikeli kalkışmalarda değil, her durumda ve her zaman anımsanmalıdır. Yürürlükteki yasalara karşın kimi kentlerdeki giysi biçimi geçiştirilecek bir durum değildir. Bu bağlamda Öğretim Birliği Yasası'nın çağa uygun duruma getirilerek ödünsüz uygulanması zorunluluğuna birkez daha değiniyorum. Yolumuzu bilgi ve bilimin ışığı aydınlatacaktır.

Bir kez daha yineliyorum: öncelikle kafalardaki ve yüreklerdeki, duvarları yıkmak, sarıkları çıkartmak gerekir. Hiçbir özgürlük vatandan daha kutsal değildir. Vatanı olmayanın hiçbir şeyi olmaz.

ADALET KARAKTEREMİZDİR

Herkes kişisel yararını değil, ulusal yararı; çevresini değil, ülkesini; partisini değil, devletini; yalnız bugünü değil yarını gözetmezse elde birşey kalmaz. Bir akdevrim olan "Lâik Cumhuriyet" Şanlı Ulusal kurtuluş Savaşı'nın sonsuza değin yaşayacak onurlu anıtıdır. Bu yapıyı bozmak için devrimin amaç, felsefe ve niteliğine aykırı toplumsal, yönetsel, hukuksal sakıncalı girişimlerden uzak durup usa, bilime, sanata, eğitime ve kişiliğe daha çok önem ve öncelik vermeliyiz.

İnsan hakları, demokrasi, hukuk devleti konularındaki özlem, özen ve çabamıza katılmalarla hazırlanan düzenlemeler mutluluk vermektedir. Siyasal alanda hukuksallığın koşul sayılıp gözetilmesi hukuk devleti uğraşlarına güç kazandırmaktadır. Kararlarımızı kısa sürede yayımlamaya çaba gösterdiğimizi belirtmeyi de yararlı buluyorum.

Kararlara bilimsel yöntem dışında eleştiri sakıncalıdır. Bu bile gerekçenin yayımından sonra olabilir. Yargıçlar, kararlarla birlikte dosyadan elçekerler. Kararlarını savunmaz ve tartışmazlar. Oyları nedeniyle hiçbir yargıç kınanamaz. Karşıoyda kalanlar da karara saygı duyarlar.

Ulusumuz, bağımsızlık, özgürlük, egemenlik, demokrasi ve hukuk devleti konularında çok duyarlıdır. Cumhuriyetimizi Anayasa'da öngörülen nitelikleriyle birlikte sonsuza değin güçlendirerek yaşatacaktır. Adalete yürekten bağlı Türk Ulusu sahibi olduğu devletin gerçek koruyucusudur. Toplumsal barışı, ulusal birliği bozacak her ayrıma, haksızlık ve yolsuzluklara karşıdır. Anayasal demokratik düzene saygılı, özverili ve hoşgörülü toplumumuz, çağın gereklerine uygun heryönden doyurucu bir Anayasa ile başta temel yasalarla yargılamaya ilişkin yasalar olmak üzere zorunlu yasal değişiklikleri beklemektedir. Özgürlükleri kurumlaştırıp güvenceye bağlayan, uluslararası kuralları yaşama geçiren bir Anayasa ulusal, siyasal ve hukuksal birliğin dayanağı ve yazılı bayrağı olacaktır. Hukuka verdiğimiz değer uygarlık düzeyimizin ölçüsüdür. Adaletten ayrılmadıkça kayırmadan işsizliğe, yolsuzluktan öldürmelere değin yakınma konusu tüm sorunlar çözümlenir, ekonomik güçlükler aşılır, terör yenilir ve dış ilişkiler daha iyi duruma gelir. Anayasa ilkeleri ve kurumları toplumca yeterince benimsenip desteklenmezse, Anayasalar nasıl olursa olsun demokratikleşme gerçekleşemez. Anayasa'ya saygının devlet organlarında bile sağlanamadığı yada yitirildiği bir toplumda Mahkemenin de kendini savunması güçtür. Toplumun kendi toplu yaşama andı olan Anayasasına uymayı savsaklama eğilimlerinden her zaman uzak durması gerekir.

Atatürk'ü, Atatürk'lü yılları ve Atatürkçülüğü değişik bahanelerle ve gülünecek biçimde yadsımada ve kötülemede birleşen "belli kesimlerin belli kişileri"ni herkes tanımaktadır.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kazanarak vatan kurtarıp devlet kuran, devrimlerle aydınlatıp çağdaşlaştıran ve bize bugünleri armağan eden her yurtseveri özetleyen "Atatürk" adına gölge düşürmeyecek, bu yüce değere lâyık olma özeninden asla ayrılmayacağız. Adalet ve hukuk, ereğimiz, amacımız ve karakterimizdir.

Esenlik dileklerimle saygılar sunuyorum.